IETS

OVER

JACOB EN WILHELM GRIMM,

GEWEZEN HOOGLEERAREN TE *GÖTTINGEN*.

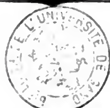
EEN WOORD:

GERIGT AAN

HEEREN CURATOREN

DER

NEDERLANDSCHE HOOGESCHOLEN.

TE *UTRECHT*,

BIJ N. VAN DER MONDE.

1837.

IETS

OVER

JACOB EN WILHELM GRIMM,

gewezen Hoogleeraren te *Göttingen*.

EEN WOORD,

GERIGT AAN

HEEREN CURATOREN

DER

Nederlandsche Hoogescholen.

De lang aangekondigde wraak van den Dwingeland, die, vóór weinige maanden, den troon van *Hannover* beklom, heeft zeven der edelste sieraden van de Göttingsche Hoogeschool getroffen. Zijn eerst onderscheidene ervaren staatslieden van hunne waardigheden ontzet, omdat zij, boven alles, hun Vaderland en de grondwettige vrijheid liefhadden, — thans heeft de zoogenaamde Landsvader ook tegen zeven rustige Geleerden gewoed, zelfs de blanke sabels zijner Dragonders gebezigd. Zeven brave Mannen, sedert jaren ook buiten Duitschland geëerd, van welke sommige eene meer dan Europesche vermaardheid hebben

verkregen, Mannen, die dagen en nachten, met het zeldzaamst geluk, aan de uitbreiding van het gebied der letteren en wetenschappen wijdden; die echter het oog niet sloten voor de baldadige inbreuken, door den nieuwen Regent op de staatkundige regten van alle burgers gemaakt, zijn, met geweld van wapenen, van hunne leerstoelen verdreven, met vrouw en kinderen onbarmhartig van hunne middelen van bestaan beroofd. —

En dat, waarom? Omdat zij, zoo bescheiden, als gematigd, eenige bedenkingen in het midden hadden gebragt tegen de willekeurige opheffing der Staatsregeling, onder het wijs bestuur van den Hertog van Cambridge door hen bezworen; omdat zij, Leeraren, verpligt aan de studerende jeugd het voorbeeld zoowel van deugd, als kunde te geven, zich aan den eed, op die Staatsregeling afgelegd, standvastig wilden houden. Diep besef van hunne zedelijke verantwoordelijkheid, en regtmatig gevoel van hunne eigen waarde bewogen hen tot een' stap, die nogtans op het verstokt gemoed van den verblinden Vorst zonder gevolg is gebleven. De vraag: of zij, Leeraren, ligtvaardig met den heiligen eed mogten spelen; of zij zich, na zulk een spel, zonder schaamte voor hunne leerlingen zouden kunnen vertoonen? slaat hij stijfhoofdig in den wind. Bandeloos holt hij op den ingeslagen, verderfelijken weg voort. Zestig jaren, als de geringste burger van het vrije Groot-Britannië, aan het gezag der wetten onderworpen, ontziet hij, Koning geworden, niets

meer, gelijk aan den slaaf, die zijne ketenen heeft verbroken. — De taal van het hart, de inspraak van het geweten van Mannen, die alles te verliezen hadden, behalve de eer en een rein gewisse, beantwoordt hij met geweld, daar gezonde redenen hem ontbraken. — Moedwillig verwerpt hij de zeven parelen, die niet alleen in Göttingen, maar ook in zijne kroon schitterden. Wat deeren hem verdiensten, die elders met geestdrift worden gehuldigd? Wat deert het hem, of de bloeijende Hoogeschool verlaten, zijn Land ontvolkt wordt; of elendige huurlingen, die uit vrees of ambtshonger, liefde huichelen, de plaats van waardige, talentvolle Mannen bekleeden, zoo slechts zijn wil geene tegenspraak lijdt, en een millioen Hannoveranen, als gedweeë lammeren, den herderstaf volgt?

Dit geschrift is geen staatkundig twistschrift. De bedoeling is niet, te onderzoeken, of Ernst August al, dan niet, de bevoegdheid hebbe gehad, de Staatsregeling van 1833 te vernietigen. Luide genoeg heeft de openbare meening haar veroordeelend vonnis geveld. Meest alle Stendenvergaderingen van Duitschlands Constitutionele Staten, in *Saksen* door een' Minister ondersteund, hebben 's Konings handelingen, als van eene gevaarlijke strekking voor het gemeene Vaderland, hoogelijk afgekeurd, en de tusschenkomst harer Regeringen bij de Bondsvergadering met nadruk ingeroepen. Te Darmstadt en Leipzig, te Hamburg en Kiel, hebben talrijke burgers hunne

warme deelneming in het lot, hetwelk zeven beroemde Hoogleeraren boven het hoofd hing, door geldelijke inschrijvingen en vereerende Adressen doen blijken. De onbegrensde hoogachting en toegenegenheid hunner jeugdige toehoorders; de gezindheid der Göttingsche burgerij, die zich duidelijk genoeg heeft geopenbaard, om door *dragonnades* tot zwijgen genoodzaakt te worden, zijn sprekende bewijzen, dat de verklaring der Professoren in het hart van alle weldenkenden weêrklank vindt, en luisterrijk afsteekt bij de schroomvalligheid hunner Ambtgenooten.

En, zoude men in *Nederland* dien burgermoed minder waarderen? Hebben niet Geleerden, als een Ulric Huber, een Perizonius en Noodt, de dwaze, vernederende leer van het Absolutismus in de meest vrijheidlievende taal wedersproken? Was niet de naamgenoot van den Hannoverschen Polignac (*), de edele Drost R. H. Schele, als ter beschaming van den Minister, die den schoonen naam onteert, de welsprekendste voorstander der volksvrijheid (†)? Zouden Mannen, als Cras en Pestel, Voorda en Valckenaer, van der Marck en Luzac, in gelijke omstandigheden, anders gehandeld hebben? Zouden een Kemper en Gratama hun rondborstig gelaat geplooid, en den vrijen hals gebogen hebben?

Nooit, of nimmer. Zoo min als het Göttingsch

(*) G. von Schele.

(†) R. H. Schelii, *Libertas publica.*

zevental, hadden zij de eens beloofde trouw verloochend; zoomin als zij, hadden zij met den eed gespeeld, en, ten koste der achting en liefde van hunne medeburgers, hun ambt behouden. Neen: zij waren, als de Göttingsche Professoren, te groothartig, om zich met eene loontrekkende *Dienerschaft* (*) te laten gelijkstellen.

Hier te lande behoeft alzoo de mannelijke verklaring der Professoren geene regtvaardiging. Het berigt hunner afzetting is ongetwijfeld met innig leedwezen ontvangen. Maar, zal men hen lijdelijk beklagen? Of, zal men inschrijvingen openen, de beurzen ontsluiten, en in het onderhoud hunner huisgezinnen, zoo veel mogelijk, voorzien? Is er geen grootscher middel, om het verlies te vergoeden?

De Koning van Hannover heeft, als een onzinnige, de parelen weggeworpen. Reeds trachten Berlijn, München, Freijburg of Heidelberg, naar men zegt, om het zeerst, zich met den schat te verrijken. Wat er van die pogingen zijn moge, die zeer ligt kunnen falen, eene aanstelling aan eene andere Hoogeschool zoude voorzeker beter, dan het genadebrood van deze of gene inschrijving, met de groote verpligtingen strooken, welke de geleerde wereld aan het zevental heeft: zij zoude hun onafhankelijk karakter waardiger zijn, en beter strooken met hunnen wensch, om voortdurend leerlingen, hun gelijk, te vormen.

(*) Besluit van 11 December 1837.

Aan Curatoren der Nederlandsche Hoogescholen is opgedragen: « de behartiging van alles, hetwelk, naar hun oordeel, zoude kunnen strekken tot handhaving of vermeerdering van het nut en den roem der Hoogeschool, waarover zij het toezigt hebben (*)."

Kan die milde bepaling, bij deze ongewone gelegenheid, niet met vrucht worden aangewend? Kan Nederland niet, als weleer, ten minste een gedeelte dier voortreffelijke Mannen tot zich roepen? ten minste diegene, wier letteroefeningen steeds in zulk een naauw verband tot de Geschiedenis der Nederlandsche Taal en Letterkunde stonden, dat hun naam ook hier populair is?

Onze Geleerden waarderen, zoowel, als de Duitsche, de verdiensten van Ewald, Dahlmann, Albrecht, Gervinus en Weber; maar, wien onzer is de naam der broeders Jacob en Wilhelm Grimm onbekend?

Is niet Jacob Grimm's *Deutsche Grammatik* en Reinhard Fuchs wereldberoemd? Heeft hij niet belangrijke bijdragen tot eene Friesche spraakleer geleverd? Heet hij niet een groot taalkundige bij een' onzer eerste taalkundigen (†)? Zijn niet zijne *Deutsche Rechts-Alterthümer* allergewigtigst? Hebben niet beide broeders zich ver-

---

(*) Art. 234, No. 7 van het Koninkl. Besluit van 2 Aug. 1815 houd. organisatie van het hooger onderwijs in de Noordelijke Provincien.

(†) Hettema, *Jurisp. Frisica*, 3e St. bl. 136. Rask, *Friesche Spraakleer*, bl. XXVIII volg.

eeuwigd door hunne uitgave der oudste Duitsche gedichten, door de grondige kennis van al hetgeen tot de Noordsche Letterkunde in betrekking staat? Wie heeft naauwkeuriger, dan zij, den oorsprong van het Heldendicht de *Nibelungen* nagespoord, en in het licht gesteld (*)? Wat kan zich niet het Vaderland van Mannen voorspellen, wier medewerking den tijd der Huijdecopers, Ten Kate's en Bilderdijks zoude doen herleven? Welk eene toekomst, waarin een Halbertsma, Hettema en andere Nederlandsche Geleerden, aan de Grimm's de hand zouden drukken: waarin het leergierige jongelingen vergund zoude zijn, niet slechts hunne schriften te raadplegen, maar uit de levendige, mondelinge voordragt nog meerdere vruchten te plukken!

Het zijn geene middelmatige Geleerden, die Nederland zoude verkrijgen: het zijn Mannen, in Duitschland allerwege als groote Meesters, eenig in hun vak, erkend; die door hunne toehoorders worden vereerd, als eertijds in Nederland een Hemsterhuis en Valckenaer, Ruhnkenius en Wyttenbach. Het zijn geene Geleerden, die hunne alledaagsche wijsheid in de *dictata* van vroegere Professoren hebben gezocht: het zijn Mannen, wier noeste en stalen vlijt, gepaard aan het schranderst vernuft, een geheel nieuw licht heeft ontstoken. In Frankrijk, hetwelk zoo vaak

(*) *Die beiden ältesten Deutschen Gedichte; Deutsche wälder; Lieder der Edda*, enz.

de verdiensten van vreemdelingen miskent, noemt men hen: « les savans frères Grimm" (*).

Op de aanwinst derhalve van zulk een tweetal, van dat broederpaar, zoude Nederland met regt roem mogen dragen. Het zoude den Curatoren der Hoogeschool, die den Koning zoodanige benoeming hadden voorgeslagen: het zoude den Koning, die den voorslag had goedgekeurd, dubbel erkentelijk mogen zijn! De tijden zijn gelukkig niet meer, waarin Nederland alleen de veilige wijkplaats was voor doorluchtige Mannen, die hunnen geboortegrond hadden moeten verlaten; maar, nog kan het, als voorheen, de leerstoelen zijner Hoogescholen met vreemdelingen vervullen, wier uitstekende bekwaamheid en ijver onze, wel eens insluimerende Geleerden, als een verlevendigend vuur, zullen bezielen. — Het kan de onbekrompen beginselen van het voorgeslacht volgen, dat, niet arm aan vaderlandsche talenten, geene zwarigheid maakte, van een' Josephus Scaliger en Justus Lipsius, van een' Graevius en Saxe, van een' Barbeyrac en Bernoulli te leeren. — Men vrage het onzen taalkundigen, men vrage het den Hoogleeraren in de Hollandsche Letterkunde en Welsprekendheid openhartig af: of zij zich met de Grimm's durven meten? en hun edelmoedig, nederig antwoord, den echten geleerde waardig, zal het bewijs geven, dat de plaatsing der Grimm's aan onze

(*) Châteaubriand, *Étud. hist.* II. 470; III. 124.

Hoogescholen voor de vermeerdering van haar nut en roem niet onverschillig zoude zijn.

Zijn niet de Duitsche Hoogescholen, over het algemeen, tot een' hoogeren bloei gestegen, door het wekken van een' weldadigen naijver bij leeraren van één en hetzelfde vak? Hebben *Leiden* en *Groningen* bij het gelijktijdig onderwijs van de Heeren Siegenbeek en Schrant, Lulofs en Meijer, verloren? Waren niet de Heeren Simons en Visscher te zelven tijde te *Utrecht* in het vak der Hollandsche Letterkunde en Welsprekendheid werkzaam? De Grieksche en Latijnsche Letterkunde, zoo onafscheidbaar aan elkander verbonden, worden immers aan de meerderheid onzer Hoogescholen door *drie* Professoren onderwezen? En, indien men al den leerstoel der Hollandsche taal voor vreemdelingen minder geschikt achtte, waarom niet een' leerstoel voor de *Duitsche* en *Scandinavische* Letteren gesticht? Waarom niet, zooveel immer doenlijk, het voorbeeld, door Hamaker, in het laatste jaar van zijn te vroeg afgesneden leven, gegeven, tot rigtsnoer genomen, en de verwantschap der talen hoe lang, zoo meer toegelicht? Wie zoude beter, dan de Grimm's, zulk een' taak voldingen?

Een leerstoel voor de Duitsche taal zoude geene volslagen nieuwigheid zijn. In stede van een' Lector, zoude men een' Professor, en, welk een' Man! bekomen. — Wordt niet de Hollandsche Letterkunde te *Breslau* onderwezen; en, is er iets bevorderlijker voor de ware beschaving, dan

het Wereldburgerschap der letteren en wetenschappen? Weg dan met vooroordeelen van uitsluitende nationaliteit! Weg, bij zoo vele drangredenen, met de nietige bedenking van zuinigheid! Kwam niet Wyttenbach naar Leiden, op de verzekering van een tractement van *f* 5000? Waren die gelden slecht besteed; of zijn niet tallooze dankbare leerlingen dáár, die den grooten Meester als vergoden?

Het is, wel is waar, niet zeker, dat de Grimm's Duitschland vaarwel zeggen. Het kan zijn, dat de schitterendste aanbiedingen niet baten. Ritter en Huschke hebben eens *Leiden* teleurgesteld, en Creuzer heeft weldra de voorkeur aan zijn Vaderland gegeven. — Daarentegen, zien wij Prof. Birnbaum, sints twee jaren, in ons midden, die de keuze had tusschen twee Duitsche, en de Utrechtsche Hoogeschool. — Zoo al de poging van Berlijn, München, Freyburg of Heidelberg, van welke hiervoren gesproken is, niet mislukt; zoo de Koningen van Pruissen en Beijeren, en de Groot-Hertog van Baden zich niet bezwaard vinden, Mannen aan te stellen, die Hun Koninklijke Broeder, Ernst August, smadelijk bejegend heeft; zal de toestand der gewezen Professoren verzekerd zijn tegen verdenking en kwaadwillige aanbrenging? Zal de Politie niet in de gehoorzalen sluipen? zal niet elk woord, dat hun ontvalt, naauwlettend worden gewogen? zal niet, in geval van tweeledige uitlegging, de nadeelige zegevieren? Liggen niet ook de af-

zettingen der *Freyburgsche* Hoogleeraren, Rotteck en Welcker, versch in het gebeugen? — En, is niet in Nederland het Hoogleeraars-Ambt zóó onafhankelijk, zoo zeer tegen wederregtelijke maatregelen van het Bewind beveiligd, dat de Grimm's eene dergelijke behandeling *hier* zouden kunnen duchten? De *remotien* van Hugo Donellus en Cornelis Bosch zijn lang vergeten, en de partijschappen, die het Vaderland in de laatste twintig jaren der XVIIIde Eeuw beroerden, mogen zulke handelingen op nieuw hebben uitgelokt, er is geen twijfel aan, of die onzalige tijden zijn voor goed verdwenen. Eene Regering, die het gewaagd had, Mannen, als van der Palm en van Heusde, zonder vorm van proces, van den glorierijken leerstoel te verjagen, ware haren val nabij geweest. — Het Professoraat zoude met de afhankelijkheid, zijne hooge waarde verliezen. Dit weet elk Nederlander; en het is die algemeene overtuiging, welke den Hoogleeraar, zoowel, als den Regter, tegen willekeur waarborgt.

Er is dus alle hoop, dat Jacob en Wilhelm Grimm, aangezocht, om in Nederland hunne eervolle loopbaan te vervolgen, de voordeelen van zoodanige betrekking zouden inzien. — Vermoedelijk hangt het van het initiatief van Curatoren af, om den Koning tot een besluit te bewegen, hetwelk in de geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde eene onvergankelijke bladzijde zal beslaan.
